

АНОТАЦІЯ

Пивоварова Г.Б. Управління економічними ризиками в умовах фінансової нестабільності (на прикладі підприємства залізничного транспорту). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051–Економіка. – Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна, Дніпро, 2021.

Метою дисертаційного дослідження є теоретико-методичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо управління економічними ризиками в умовах фінансової нестабільності.

На підставі дослідження сутності та класифікації економічних ризиків, систем управління ними в умовах фінансової нестабільності, принципів та методів оцінки економічної ефективності в умовах невизначеності виявлені аспекти управління економічними ризиками, що потребують удосконалення.

Розроблено науково-методичні підходи до прийняття інвестиційних рішень в умовах ризику щодо боргових і пайових цінних паперів, а також проектів реального інвестування.

Удосконалено науково-методичні підходи до моделювання законів розподілу показників очікуваної ефективності інвестицій в умовах невизначеності імітаційному моделюванні інвестиційного проекту.

Розроблено економіко-математичні моделі грошових потоків інвестиційного проекту в умовах ризику, у тому числі у сфері залізничного транспорту.

Проаналізувати стан залізничного транспорту з точки зору управління ризиками.

Досліджено зв'язок рівня ризику та дохідності на фінансовому ринку.

З використанням розроблених методичних підходів з урахуванням факторів невизначеності та ризику виконано оцінку економічної ефективності інвестиційного проекту в сфері залізничного транспорту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у обґрунтуванні та

подальшому розвитку науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо управління економічними ризиками в умовах фінансової нестабільності. Розроблені у процесі дослідження важливі наукові положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи, полягають у наступному:

удосконалено:

- науково-методичні підходи до прийняття інвестиційних рішень в умовах ризику щодо боргових і пайових цінних паперів, а також проектів реального інвестування, які на відміну від існуючих, враховують відмінності критеріїв економічної ефективності в умовах ризику боргових фінансових інструментів з одного боку та пайових інструментів і реальних інвестиційних проектів з іншого, однозначно встановлюють зв'язок ставки дисконту з урахуванням премії за ризик та закону розподілу грошових потоків для боргових фінансових інструментів, визначають критерії економічної ефективності інвестицій в умовах ризику на базі множини можливих сценаріїв з урахуванням зв'язку рівнів дохідності та ризику, який виявляється на фінансовому ринку, що дозволяє узгодити підходи до прийняття рішень в умовах ризику на базі одного та множини сценаріїв;

- науково-методичні підходи до моделювання законів розподілу показників очікуваної ефективності інвестицій в умовах невизначеності за допомогою методу статистичних випробувань, що на відміну від існуючих, передбачаються застосування багатокутних, у тому числі трикутних, законів розподілу факторних показників імітаційних моделей, що дозволяє адекватно відобразити відому про них інформацію;

набули подальшого розвитку:

- економіко-математичні моделі грошових потоків інвестиційного проекту в умовах ризику, у тому числі у сфері залізничного транспорту, які на відміну від існуючих, дозволяють формувати імітаційну модель інвестиційного проекту для застосування методу статистичних випробувань, що дозволяє зменшити рівень невизначеності та формулювати задачу

прийняття інвестиційного рішення для умов ризику;

– підходи до прогнозування грошових потоків інвестиційного проекту в сфері залізничного транспорту, які на відміну від існуючих враховують взаємозв'язок факторних показників імітаційної моделі, а також інтервали їх можливих коливань, що дозволяє використовувати результати прогнозування у процедурах статистичних випробувань.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні результатів дослідження у практичній діяльності відокремлених структурних підрозділів АТ «Укрзалізниця» (довідка від 18.03.2021 № 87-в), а також у навчальному процесі при підготовці бакалаврів та магістрів (довідка від 13.04.2021 № НДЧ-48/97).

Практичну цінність мають результати дослідження стану залізничного транспорту з точки зору управління ризиками і зв'язку рівня ризику та дохідності на фінансовому ринку та отримана при цьому модель залежності норми доходу від рівня ризику, вимірюного як стандартне відхилення дохідності.

Ключові слова: ризик, невизначеність, ставка дисконту, закон розподілу грошового потоку, очікувана ефективність, премія за ризик, норма доходу, векторна оптимізація, метод статистичних випробувань.

Список публікацій здобувача

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Пивоварова Г.Б. Хеджування валютних ризиків кредитного портфеля АТ «Укрзалізниця». Ефективна економіка. 2019. №12.
2. Бобиль В.В., Пивоварова Г.Б. Класифікація економічних ризиків залізничного транспорту України. Ефективна економіка. 2020. №12.
3. Бобиль В.В., Гненний О.М., Пивоварова Г.Б. До питання оцінки ефективності інвестицій в умовах ризику. Ефективна економіка. 2021. №4.
4. Бобиль В.В., Гненний О.М., Пивоварова Г.Б. Оцінка ефективності інвестицій в умовах ризику з урахуванням зв'язку рівнів дохідності та ризику. Ефективна економіка. 2021. №6.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Пивоварова Г.Б. Заходи покращення кредитного рейтингу юридичної особи на прикладі ПАТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ» / Г.Б. Пивоварова // Тези доповідей I міжнародної НП конференції «Проблеми і перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності». – Дніпро. – 2018. С. 219-221.
6. Бобиль В.В., Пивоварова Г.Б. Управління ризиками на залізничному транспорті України / В.В. Бобиль, Г.Б. Пивоварова // Тези доповідей 78 міжнародній НП конференції. – Дніпро. – 2018. – С 326-328.
7. Пивоварова Г.Б. Аналіз міжнародної оцінки України по економічним ризикам/ Г.Б. Пивоварова // Тези доповідей II міжнародна НП конференції «Проблеми і перспективи сучасного розвитку фінансів, обліку та банківської діяльності». – Дніпро. – 2019. – С. 99-101.
8. Пивоварова Г.Б. Управління економічними ризиками на АТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ» в сучасних ринкових умовах / Г.Б. Пивоварова // Тези доповідей II Всеукраїнської НП конференції «Економічний розвиток України в контексті впровадження прогресивних інформаційних технологій та систем управління». – Київ. – 2019. – С. 155-157.
9. Пивоварова Г.Б. Вплив фінансової нестабільності держави на економічні показники національного перевізника АТ Укрзалізниця / Г.Б. Пивоварова// Тези доповідей VI Міжнародній науково-практичній конференції «DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF WORLD SCIENCE». – Ванкувер, Канада. – 2020. – С. 895-897.
10. Пивоварова Г.Б. Сущность и историко-теоретические подходы к понятию экономического риска. / А.Б.Пивоварова// Тезисы V Международная научно-практическая конференция «ACTUAL TRENDS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH». – Мюнхен, Германия. – 2020.
11. Пивоварова Г.Б. СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ ВУМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ/ Г.Б. Пивоварова// Тези доповідей IV Міжнародна науково-практична

конференція «THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION». – Лондон, Великобританія. – 2020. – С. 636-643.

12. Бобиль В.В., Гненний О.М., Пивоварова Г.Б. Оцінка ефективності інвестицій в умовах економічної невизначеності/ В.В. Бобиль, О.М. Гненний, Г.Б. Пивоварова//Тези доповідей 81 міжнародній НП конференції «Проблеми та перспективи розвитку залізничного транспорту». – Дніпро. – 2021.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

13. Pyvovarova Hanna. Analysis of the main indicators of the enterprise JSC “Ukrzaliznytsia” 2010-2019. Regional Revue. no. 1, vol. 1/2021. S 4-8.

ANNOTATION

Pyvovarova H.B. Management of economic risks in conditions of financial instability (on the example of the railway transport enterprise). - Qualification scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation for the academic degree of Doctor of Philosophy in the specialty 051-Economics. - Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, Dnipro, 2021.

The purpose of the dissertation research is the theoretical and methodological substantiation and development of practical recommendations concerning the management of economic risks in conditions of financial instability.

Based on the study of the essence and classification of economic risks, its management systems in conditions of financial instability, principles and methods for assessing economic efficiency in conditions of uncertainty were identified aspects of economic risk management, which require improvement.

Scientific and methodological approaches to making investment decisions under conditions of risk with respect to debt and equity securities, as well as real investment projects have been developed.

Improved the scientific and methodological approaches to modeling the laws of distribution of indicators of expected effectiveness of investment under conditions of uncertainty simulation of investment project.

Developed economic-mathematical models of cash flows of the investment project in conditions of risk, including in the field of railway transport.

The state of railway transport in terms of risk management has been analyzed.

The relationship between the level of risk and profitability in the financial market has been investigated.

Using the developed methodological approaches, taking into account the factors of uncertainty and risk, the assessment of the economic efficiency of the investment project in the field of railroad transport has been performed. The scientific novelty of the results obtained consists in the substantiation and further development of scientific and methodological approaches and practical

recommendations concerning the management of economic risks in conditions of financial instability. Developed in the process of research important scientific provisions that define the scientific novelty of the dissertation work are as follows:

improved:

- scientific and methodical approaches to making investment decisions under conditions of risk regarding debt and equity securities, as well as real investment projects, which, unlike existing ones, take into account the differences in economic efficiency criteria under conditions of risk of debt financial instruments on the one hand and equity instruments and real investment projects on the other hand, uniquely establish a relationship of discount rate with regard to risk premium and the law of distribution of cash flows for debt financial instruments, determine the criteria of economic efficiency of investments at risk on the basis of a set of possible scenarios, taking into account the connection between the levels of return and risk, which is found in the financial market, which allows to coordinate approaches before making decisions under the risk on the basis of one and a set of scenarios;

- scientific and methodological approaches to modeling the laws of distribution of indicators of expected effectiveness of investment under uncertainty using the method of statistical tests, which, in contrast to existing ones, involve the use of polygonal, including triangular, distribution laws of factor indicators of simulation models, which allows to adequately reflect the known information about them;

have been further developed:

- economic-mathematical models of cash flows of the investment project under conditions of risk, including railway transport, which, in contrast to existing ones, allow to form a simulation model of the investment project to apply the method of statistical tests, which reduces the level of uncertainty and formulate the problem of making an investment decision for risk conditions;

- approaches to the forecasting of cash flows of an investment project in the field of railway transport, which, in contrast to existing ones, take into account the

relationship of factor indicators of the simulation model, as well as intervals of their possible fluctuations, which allows the use of forecasting results in the procedures of statistical tests.

The practical significance of the obtained results is the use of research results for the practical work of the divisions of JSC "Ukrzaliznytsia" (certificate dd 18.03.2021 87-b), as well as in the educational process in the training of bachelors and masters (certificate dd 13.04.2021 NDCH - 48/97).

Practical value have the results of the research of the state of railway transport in terms of risk management and the relationship of the level of risk and profitability in the financial market and the obtained model of the dependence of the rate of return on the level of risk, measured as the standard deviation of profitability.

Key words: risk, uncertainty, discount rate, law of distribution of cash flow, expected efficiency, risk premium, rate of return, vector optimization, method of statistical tests.